

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

2019-05-23

Nr. 55

Į

Nr.

Kopija:

Lietuvos Respublikos Seimui
Lietuvos Respublikos Vyriausybei
Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai
Aplinkos projektų valdymo agentūrai
Būsto energijos taupymo agentūrai
Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai
Valstybės kontrolei

DĖL VALSTYBĖS PARAMOS PASTATŲ, PRIJUNGTŲ PRIE CŠT TINKLŲ, RENOVACIJOS PROJEKTAMS

Centralizuoto šilumos tiekimo (toliau – CŠT) sektorius yra neatsiejama ir reikšminga energetikos sektoriaus dalis, jos veiklos tęstinumas ir plėtra yra Europos Sąjungos ir Lietuvos vienas iš strateginių tikslų bei prioritetų. Centralizuotai šiluma ir karštu vandeniu aprūpinama absoliuti dauguma Lietuvos miestų ir miestelių gyventojų bei verslo objektų. Tiek 2016 m. vasario 16 d. Europos Komisijos oficialiai paskelbtoje „Šildymo ir vėsinimo strategijoje Europos Sąjungai“ pripažįstama, jog CŠT sistemos yra svarbus technologinis tinklas, kurio pagalba iš atliekų, atsinaujinančių ir vietinių energijos išteklių pagamintą šilumą, perteklinę šilumos energiją galima efektyviai panaudoti Europos miestų aprūpinimui energija su mažiausiu poveikiu aplinkai. Tiek ir 2018 m. birželio 21 d. patvirtintoje Nacionalinėje energetikos nepriklausomybės strategijoje (TAR, 2018-06-30, Nr. 10958) užsibrėžti tikslai iki 2050 metų maksimaliai didinti atsinaujinančių energijos išteklių dalį centralizuotai gaminamos šilumos vartotojams, siekti kad ne mažiau kaip 90 proc. miestuose esančių pastatų būtų aprūpinami šiluma iš CŠT sistemų.

Pastaruosius metus CŠT ūkis išgyveno aktyvų atsinaujinimo etapą. Valstybei skyrus ES paramos lėšas, atnaujinta didelė dalis vamzdynų, reikšmingai sumažinti šilumos perdavimo nuostoliai, **atsinaujinančių išteklių dalis bendrame kuro balanse išaugo iki 70 proc.** Pasiiekta didelė pažanga - Lietuvos miestuose susidarė palankiausios sąlygos projektuoti ir statyti netgi A++ klasės pastatus, aprūpinamus centralizuotai tiekiamą šilumą, be jokių papildomų investicijų į energijos gamybos iš atsinaujinančių išteklių įrangą. Tai patvirtina 2018 m. sausio 11 d. Aplinkos ministerijos priimti statybos techninio reglamento STR 2.01.02:2016 „Pastatų energinio naudingumo projektavimas ir sertifikavimas“ pakeitimai (TAR, 2019-01-14, Nr. 444).

Centralizuotam daugiabučių aprūpinimui šiluma labai trukdo prasta pastatų vidaus šildymo ir karšto vandens tiekimo sistemų būklė: didelė dalis šilumos punktų vis dar neautomatizuota, stovai nesubalansuoti, gyventojai savavališkai įrengia neprojektinius šildymo prietaisus, o visa tai lemia atskirų patalpų perkaitinimą arba nepakankamą šildymą ir dažnai padidintą energijos vartojimą. Šiuo metu valstybės parama daugiabučiams gyvenamiesiems namams atnaujinti yra teikiama Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, Europos Sąjungos Struktūrinių fondų, Klimato kaitos specialiosios programos ir kitomis lėšomis. Deja, vietoj to, kad ribotus finansinius resursus panaudoti senstančių vidaus sistemų atnaujinimui ir modernizavimui, **dalis lėšų panaudojama alternatyvių šildymo šaltinių įrengimui, taip sumažinant ar visiškai atsikakant centralizuotai tiekiamos šilumos vartojimo.**

Pavyzdžiui:

- Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programoje (Valstybės žinios, 2004-09-25, Nr. 143-5232) valstybės parama teikiama daugiabučių atnaujinimo projektams, jei įdiegiamos vienos iš tokių pastato energinį efektyvumą didinančių priemonių: „¹ Energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginių (saulės, vėjo, geoterminės ar aeroterminės energijos) įrengimas.“

• Klimato kaitos programos lėšų naudojimo 2019 m. sąmatoje (TAR, 2019-03-07, Nr. 3769) patvirtintas paramos teikimas tokioms priemonėms:

„1.2.1. *atsinaujinančių energijos išteklių (saulės, vėjo, geoterminės energijos, biokuro ar kitų) panaudojimas visuomeninės ir gyvenamosios (įvairių socialinių grupių asmenims) paskirties pastatuose*

<...>

1.2.3. *atsinaujinančių energijos išteklių (saulės, vėjo, geoterminės energijos, biokuro ar kitų) panaudojimas vietos energetikos bendruomenėse ir (ar) daugiabučių namų bendrijose“*

Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija (toliau – Asociacija) atkreipia dėmesį, jog pasinaudojant minėtomis paramos galimybėmis vartotojai skatinami diegti naujus alternatyvius šilumos energijos gamybos įrenginius ne tik decentralizuoto sektoriaus pastatuose bet ir pastatuose, aprūpinamuose centralizuotai tiekiamą šilumą, kuri, kaip paminėta anksčiau, jau ir taip yra pripažįstama, kaip pagaminta iš atsinaujinančių energijos išteklių. Esame įsitikinę, kad vieno atsinaujinančios energijos šaltinio keitimas kitu, tam panaudojant viešąsias lėšas, yra **akivaizdus socialiai neatsakingos politikos pavyzdys ir ekonominė klaida, kai iš vienos pusės remiamas CŠT sistemų atnaujinimas, o iš kitos pusės, remiamas vartotojų atsijungimas nuo jų.**

Tokios politikos pasekmės:

1) Valstybė neužtikrina racionalaus investicijų panaudojimo. Pasinaudojus ES struktūrinės paramos ir Klimato kaitos programos lėšomis, CŠT sektoriuje laikotarpiu nuo 2007 metų, pereiti nuo brangaus importuojamo iškastinio kuro prie vietinės kilmės biokuro bei šilumos gamybos efektyvumo didinimo buvo skirta beveik 100 mln. Eur. Papildomai tinklų modernizavimui ir plėtrai, prijungiant naujus vartotojus, skirta apie 137 mln. Eur. Dar tokio pat dydžio sumas įmonės investavo nuosavomis lėšomis. Šios investicijos leido ženkliai sumažinti šilumos kainas galutiniams vartotojams, gerinti šildymo prieinamumą. Tačiau lygiagrečiai skiriant paramą alternatyvaus šildymo būdo pakeitimui, į kurią gali pretenduoti tas pats vartotojas, besinaudojantis nuolat modernizuojama efektyvia CŠT infrastruktūra, sudaro prielaidas dvigubam valstybės lėšų perinvestavimui. Klaidinami ir patys į paramą pretenduojantys vartotojai, kadangi pakeitus vieną šilumos gamybos šaltinį kitu, energijos poreikis pastatui išlieka tas pats.

2) Sukuriamos aplinkybės daugiabučių ir kitos paskirties pastatų atsijungimui nuo CŠT tinklų, kas didina pastoviąsias sąnaudas likusiems centralizuotai gaminamos šilumos vartotojams, o atliktos investicijos į CŠT infrastruktūrą duoda mažesnę ekonominę efektą. Papildomai norime atkreipti dėmesį, jog, pavyzdžiui, Aplinkos projektų valdymo agentūra atrinkdama projektus, finansuojamus iš Klimato kaitos specialiosios programos lėšų, yra patvirtinusi *Mažos, vidutinės ir didelės apimties projektų aplinkosauginius-techninius kriterijus*. Vienas iš kriterijų formuluojamas taip: „Igyvendinus projektą bus sumažintas centralizuotos šilumos, suskystintų naftos dujų, gamtinių dujų ar kito iškastinio kuro, elektros energijos naudojimas“, o tarp vertinimo balų numatyta, jog „jei įgyvendinus projektą bus sumažintas CŠT šilumos vartojimas, paraiškai skiriamas 1 balas“. Tokios nuostatos diskriminuoja CŠT ūkio verslą ir yra taisytinės, kadangi tiek Nacionalinė energetikos nepriklausomybės strategija, tiek Nacionalinė šilumos ūkio plėtros 2015-2021 m. programa kryptingai numato CŠT sektoriaus plėtrą, o ne atsijungimų skatinimą.

Asociacija siūlė ir siūlo Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programoje, Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatyme (Valstybės žinios, 2009-07-23, Nr. 87-3662) ir kituose paramos gavimą reglamentuojančiuose teisės aktuose koreguoti ir tikslinti nuostatas, numatant valstybės paramą į efektyvias technologijas, naudojančias atsinaujinančių išteklių energiją šilumos gamybai, tik pastatuose, kurie nėra prijungti prie centralizuotai tiekiamos šilumos sistemu.

Prezidentas

dr. Valdas Lukoševičius